

I en uppsägningstvist har en arbetstagare yrkat fastställelse av att han har rätt till ett ekonomiskt skadestånd upp till ett visst belopp, vilket motsvarar 16 månadslöner i enlighet med 39 § anställningsskyddslagen. Fastställelseyrkandet har inte ansetts tillåtet enligt 13 kap. 2 § rättegångsbalken.

ARBETSDOMSTOLENBESLUT
2020-05-27
StockholmBeslut nr 31/20
Mål nr B 26/20**KLAGANDE**

Nya Ottenby Åkeri AB, 556734-6993, Franska Vägen 22, 393 54 Kalmar
Ombud: arbetsrättsjuristen Henrik Olander, Transportföretagen TF AB,
Box 186, 201 21 Malmö

MOTPART

A.T.A.

Ombud: jur.kand. Jimmy Persson, RiVe Juridiska Byrå AB, Box 338,
781 24 Borlänge

SAKEN

fråga om tillåten fastställsetalan

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kalmar tingsrätts beslut den 3 mars 2020 i mål nr T 4453-18

Frågan i Arbetsdomstolen

Den fråga som Arbetsdomstolen ska ta ställning är om A.T.A:s fastställelseyrkande ska tillåtas.

Bakgrund

A.T.A. väckte talan vid tingsrätten och yrkade bl.a. att tingsrätten skulle förplikta Nya Ottenby Åkeri AB (bolaget) att till honom betala allmänt skadestånd, för brott mot 7 § anställningsskyddslagen, med 70 000 kr jämte ränta och i andra hand ett allmänt skadestånd med 40 000 kr jämte ränta, för brott mot 22 § anställningsskyddslagen. A.T.A. yrkade vidare att tingsrätten skulle fastställa att han har rätt till ett ekonomiskt skadestånd upp till 422 816 kr, vilket motsvarar 16 månadslöner i enlighet med 39 § anställningsskyddslagen.

Bolaget bestred A.T.A:s talan samt yrkade att tingsrätten skulle avvisa hans fastställelseyrkande.

A.T.A. anförde bl.a. följande. Bolaget har sagt upp honom utan att det funnits saklig grund för uppsägning. I vart fall har bolaget inte följt turordningsreglerna enligt 22 § anställningsskyddslagen. Bolaget är därför, enligt 38 § anställningsskyddslagen, skyldigt att betala såväl allmänt som ekonomiskt skadestånd till honom. Eftersom A.T.A. har varit anställd hos bolaget mer än 16 månader men mindre än 5 år kan han kräva ekonomiskt

skadestånd med belopp motsvarande upp till 16 månadslöner. På grund av den korta preskriptionstiden i 41 § anställningsskyddslagen har A.T.A. väckt en fastställsetalan för att inte förlora sin rätt att kräva ekonomiskt skadestånd i framtiden.

Bolaget anförde i korthet följande. Bolaget har haft saklig grund för uppsägningen och har inte brutit mot turordningsreglerna. A.T.A:s fastställseyrkande innebär ett yrkande om att domstolen ska fastställa vad som framgår av 38 och 39 §§ anställningsskyddslagen, vilket inte är en tillåten fastställsetalan. Den förda fastställsetalan är inte ägnad att undanröja ovissheten om rättsförhållandet. Fastställsetalan behövs inte heller i preskriptionsavbrytande syfte. Som bolaget uppfattat saken har A.T.A. fått en ny anställning efter att uppsägningstiden gått ut och eventuell ekonomisk skada omfattar i så fall skillnaden mellan den lön han hade hos bolaget och den lön han uppburit från annan arbetsgivare. Han har således möjlighet att redan i målet framställa yrkande om ekonomiskt skadestånd för tiden fram till dagen för huvudförhandling. En sådan fullgörelsetalan innebär preskriptionsavbrott avseende eventuella framtida ekonomiska förluster. Han kan även bryta preskriptionen genom att i målet förbehålla sig rätt att senare yrka ekonomiskt skadestånd. Fastställseyrkandet är även i övrigt olämpligt. Fastställseyrkandet ska därför avvisas.

Tingsrätten avslag bolagets yrkande om att fastställseyrkandet skulle avvisas. Som skäl för beslutet anförde tingsrätten följande.

Av 13 kap. 2 § rättegångsbalken framgår att tingsrätten får pröva ett yrkande om ett rättsförhållandes bestånd eller icke bestånd om det råder ovisshet om rättsförhållandet samt om ovissheten är till nackdel för käranden.

A.T.A:s talan avser att fastställa om skadeståndsskyldighet föreligger enligt 38 § LAS. En sådan talan måste anhängiggöras inom viss tid. Vid talans väckande är det därför många gånger inte möjligt att fastställa den slutliga skadan och därmed istället föra en fullgörelsetalan. Det sagda medför, enligt tingsrättens mening, att det finns ett berättigat intresse för käranden att föra en fastställsetalan. Enligt tingsrättens mening har det inte heller framkommit några omständigheter som medför att en [fastställsetalan] framstår som olämplig. På grund av det anförda ska Nya Ottenby Åkeri AB:s yrkande om avvisning lämnas utan bifall.

Yrkanden m.m.

Bolaget har yrkat att Arbetsdomstolen, med ändring av tingsrättens beslut, ska avvisa A.T.A:s fastställseyrkande.

A.T.A. har motsatt sig att beslutet ändras.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Arbetsdomstolen.

Parterna har till stöd för sin talan i frågan om fastställelseyrkandet ska tillåtas eller inte åberopat i huvudsak samma omständigheter som vid tingsrätten.

Skäl

Allmänt om tillåtligheten av en fastställsetalan

Tillåtligheten av en fastställsetalan vid tingsrätt regleras främst i 13 kap. 2 § rättegångsbalken. Enligt den bestämmelsen får en fastställsetalan tas upp till prövning, om det råder ovisshet om ett rättsförhållande består eller inte, och ovissheten är till förfång för käranden. Talan ska röra ett konkret rättsligt förhållande mellan parterna och får inte avse rena sakförhållanden. Vidare måste fastställsetalan med hänsyn till omständigheterna framstå som lämplig för att den ska tas upp till prövning. Vid lämplighetsbedömningen ska kärandens intresse av att föra talan vägas mot de olägenheter som en fastställsetalan kan medföra för svaranden. Domstolen ska även beakta sannolikheten för att ett avgörande i fastställsemålet kommer att följas av ytterligare processer (se t.ex. NJA 2013 s. 209). Talan måste också vara preciserad på så sätt att det finns ett yrkande om en viss rättsföljd som är tillräckligt tydligt kopplad till de konkreta omständigheter som åberopas som grund. Av rättspraxis framgår att yrkanden om att domstolen med en eller annan formulering ska fastställa skadeståndsskyldigheten i sig inte sällan ger upphov till frågor om vad som närmare är rättskraftigt avgjort genom domen. I rättspraxis har frågan ofta rört om fastställsetalan omfattar olika frågor om jämkning av skadeståndsskyldigheten (se t.ex. NJA 1998 s. 438, NJA 2008 s. 339, NJA 2005 s. 517 och NJA 1973 s. 412).

Av 13 kap. 2 § tredje stycket rättegångsbalken framgår att en fastställsetalan kan vara tillåten även i andra fall, om det följer av annan lag. I 4 kap. 6 § arbetstvistlagen finns en regel om fastställsetalan i arbetstvister. Den bestämmelsen gäller dock bara mål som handläggs av Arbetsdomstolen som första domstol.

Arbetsdomstolens bedömning

A.T.A. har yrkat att tingsrätten ska fastställa att han ”har rätt till ett ekonomiskt skadestånd upp till 422 816 kr, vilket motsvarar 16 månadslöner i enlighet med 39 § anställningsskyddslagen”.

Enligt Arbetsdomstolens mening är det oklart vad yrkandet närmare avser. Det är t.ex. oklart om formuleringen att han ”har rätt till ett ekonomiskt skadestånd” avser något annat än att fastställa att bolaget brutit mot anställningsskyddslagen genom att säga upp honom och därför är skadeståndsskyldigt enligt 38 § anställningsskyddslagen. Arbetsdomstolen noterar att A.T.A. i Arbetsdomstolen anfört att bolaget som invändning mot fastställelseyrkandet skulle kunna åberopa omständigheter såsom att arbetstagaren först sagts upp av personliga skäl och att därefter hela personalen sagts upp på grund av arbetsbrist och att det därför inte finns något orsakssamband mellan uppsägningen och en inkomstförlust. Som A.T.A. har formulerat sitt yrkande är det oklart om det omfattar fastställelse av något mer än att bolaget bröt mot anställningsskyddslagen när det sade upp honom och därför är skadeståndsskyldigt enligt 38 § anställningsskyddslagen.

Formuleringen om ekonomiskt skadestånd ”upp till 422 816 kr, vilket motsvarar 16 månadslöner i enlighet med 39 § anställningsskyddslagen” skulle, som Arbetsdomstolen uppfattar det, innebära att tingsrätten rättskraftigt avgör frågan om det högsta beloppet för ekonomisk förlust som kan betalas för tiden efter att anställningen upphört. En förutsättning för att det ska finnas ett fastställelseintresse i den frågan är att A.T.A:s anställningstid eller månadslön är tvistig, vilket inte synes vara fallet. Vidare får frågan om vilket som är det högsta möjliga skadeståndsbeloppet betydelse först om bolaget brutit mot anställningsskyddslagen och A.T.A. drabbats av ersättningsgill ekonomisk förlust som närmar sig detta belopp. Frågan framstår därför som hypotetisk. Mot bakgrund härav kan frågan om det högsta belopp till vilket det ekonomiska skadeståndet får bestämmas inte lända A.T.A. till förfång, ens om frågan skulle vara tvistig mellan parterna.

Med beaktande härav anser Arbetsdomstolen att A.T.A:s fastställelseyrkande inte ska tillåtas. Tingsrättens beslut ska alltså ändras, och A.T.A:s fastställelseyrkande ska avvisas.

Rättegångskostnader

Med denna utgång ska A.T.A. ersätta bolagets rättegångskostnader i Arbetsdomstolen. Det yrkade beloppet är skäligt.

Arbetsdomstolens ställningstagande

1. Med ändring av tingsrättens beslut avvisar Arbetsdomstolen A.T.A:s fastställelseyrkande.

2. Arbetsdomstolen förpliktar A.T.A. att ersätta Nya Ottenby Åkeri AB för dess rättegångskostnader med 21 000 kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för detta beslut till dess betalning sker.

Ledamöter: Cathrine Lilja Hansson, Jonas Malmberg, referent, och Jonas Eklund. Enhälligt.